

צלו של זיכרון: הצילום כתשוקה וגעגוע

רועי קופר במוזיאון הימי בחיפה

עבודתו הצילומית של רועי קופר טבועה בחותם של היעלמות וכליה. המציאות שהוא מטפל בה היא חמקמקה כמו הזיכרון, וכמוהו היא נמוגה ואינה נותנת אפשרות אמיתית למישוש. איך אפשר להגדיר אחרת נסיעה ממושכת לדוכר שבאנגליה, אשר כל מטרתה לצלם את הצוקים הלבנים המפורסמים ההולכים ונעלמים תוך כדי התרחקות מהם, ואז לחזור מיד ארצה, אם לא כתשוקה ממוקדת ליצירת דימויים שכל חשיבותם אינה במה שהם מראים אלא במה שמיטשטש ונעלם מהם, וכל מה שנשאר הוא רק שריד של זיכרון? יצירתו של קופר, שחלק גדול ממנה מוקדש להיבטים שונים של הים, קשורה תמיד ברעיון או בנושא שמעסיק אותו. לדבריו, על פי רוב הוא שואב השראה משירה או מסיפורת. על פי עדותו, הוא אינו משוטט ומצלם מראות שנקרים בדרכו באקראי, אלא פועל נחוש מטרה; ברגע שהנושא התבהר וסוכם בינו לבין עצמו, הוא מבצע את הצילום באחת ואחר כך מטפל בחומרים ומדפיס את התצלומים שנבחרו. הנגטיב הוא מקור שמשמש אותו כבסיס להכנת היצירה. אם צריך, להרגשתו, לשנות בדימוי דברים לטובת העניין או לבטל חלקים בלתי רצויים שסותרים את הרעיון הכללי, הוא לא יסס לעשות זאת. קופר ציין לא פעם כי הושפע מרעיונותיו של הפילוסוף היווני הרקליטוס, המכונה "האפל" (535-475 לפנה"ס לערך). אמרתו הידועה "אין אדם נכנס פעמיים לתוך אותו נהר עצמו", המתייחסת לתפיסתו שהכול זורם ומשתנה ללא הרף, מתממשת בסדרות המורכבות מתצלומים של פני מים אשר נראים במבט ראשון כמו צילום אחד ששוכפל. בהקשר זה מעניין להזכיר את יצירתו של האמן היפני נובואו יאנאמאקה (-1982, 1948), שהקרין ב-1971 על פני הנהר טאמה סרט המתאר את זרימתו של אותו נהר. ביצירות אמנות מושגיות רבות חוויית המתבונן היא פועל יוצא של מידע או תיאור של רעיון ולא דווקא נובעת ממופע של תמונה בעלת מערך ויזואלי עשיר ומוגדר. בסדרה אטלנטיס, כמו בצילומי ים לפני מים אחרים של קופר, נגלה רצף של משטחי מים שעל פניהם אדוות גלים או נצנוצי אור. השינויים המתרחשים במצב הגלים או בתנועת הצמחים שבהם משחקת הרוח הם מזעריים, אך מייצגים נאמנה את תחושת הזמן החולף. אטלנטיס, היבשת האבודה, היא חידה ואוטופיה,

כמו בכל יצירתו, גם הסדרות שקופר יוצר בנושא הים מטפלות באופן פיוטי והגותי בזמן ובזיכרון המתעתע, בארעיות ובשינויים הבלתי פוסקים ההופכים את המציאות ליסוד לא מוגדר ולחויה חמקמקה. נראה שתצלומיו מחייבים את הצופה להתכנס למצב של התבוננות פנימה, של הרהורים על גבול החלום, של ספקות במה שאנו רואים, של מחשבות על אמונה ואמנות, ואולי גם מציגים שאלות על זהות וקיום.

אוצר אורח אברהם אילת

